

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Factsheet

Afvalbakken in de openbare ruimte

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

1. Breng de huidige situatie in kaart

Wist u dat:

- ... in Nederlandse gemeenten gemiddeld 12,7 afvalbakken per 100 inwoners staan.
- ... ledigingskosten gemiddeld €194 per afvalbak per jaar bedragen?
- ... kosten voor aanschaf, beheer en onderhoud daar nog bij komen?
- ... gemiddeld 5 tot 35 % van de afvalbakken weg kan?

Aanpak

- Teken alle afvalbakken op kaart in.
- Maak onderscheid naar gebiedstype.
- Monitor de vullingsgraad en staat van onderhoud (zowel technische staat als staat van onderhoud).
- Breng vervuilde plekken in kaart.
- Identificeer locaties met ongewenst gedrag en beschrijf dit gedrag.
- Breng eventueel de kosten in kaart.

Meer weten?

Voorbeelden van gebiedstypen zijn:

Winkelgebied, Snoeproute, Park,
Woonwijk, Fietsroute, OV...

2. Benut kansen voor gedragsbeïnvloeding

Wist u dat:

- ... er geëxperimenteerd wordt met bakken die oplichten als het donker is?
- ... in afvalbakken met een opvallende en stimulerende kleur meer afval wordt gegooid?
- ... er wordt geëxperimenteerd met bakken die een lichte citroen lucht verspreiden?
- ... schoonmaken als straf juist contraproductief werkt?

Aanpak

- Speel maximaal in op gelegenheid (kunnen) en motivatie (willen).
- Maak bakken aantrekkelijk, opvallend/vindbaar, bereikbaar, schoon.
- Maak gebruik van ratio (waarde van schoon, help mee), emotie (adoptie, interactieve of speciaal vormgegeven bakken) of onbewuste gedragsbeïnvloeding (nudging, door stapjes, stickers, posters).

Meer weten?

Kleur, nudging, emotie:

[Rapportage groene afvalbakken Rotterdam](#)

[Filmpje Veghel](#)

[Rapport pilot snoeproutes](#)

Meer achtergrondinformatie:

[kerndocument stappenplan gedragsverandering](#)

[inspiratielijst voorkomen zwerfafval](#)

3. Bepaal plaatsingscriteria

Wist u dat:

- ... een beslisboom kan helpen bij de keuze al dan niet een afvalbak te plaatsen?
- ... het vaststellen van plaatsingscriteria een uitdijend afvalbakkenbestand voorkomt?
- ... sommige gemeenten bij hangplekken “zwerfvende afvalbakken” gebruiken die mee kunnen verhuizen als de hangplek zich verplaatst?
- ... het vaststellen van plaatsingscriteria het makkelijker maakt uitleg te geven aan burgers?

Aanpak

- Bepaal plaatsingscriteria per gebiedstype of doelgroep.
- Wel/geen bak per gebiedstype.
- Locatie (logisch, consequent, onderlinge afstand, looplijnen).
- Type (benodigd volume, speciale voorzieningen voor bv hondenpoep etc.).
- Toepassing gedragsbeïnvloeding gewenst.
- Gebruik de monitoringsresultaten uit stap 1.
- Maak de nieuwe kaart (te verplaatsen, weg te halen van bakken etc.).
- Feedback vanuit de buitendienst.
- Stel uitgangspunten vast en maak ze bekend binnen de organisatie.
- Betrek ook burgers bij het vaststellen van plaatsingscriteria (zie communicatie).

Meer weten?

Belangrijk kennisdocument:

CROW publicatie- Leidraad afvalbakken in de openbare ruimte.

Meer achtergrond en beeldmateriaal:

[Inrichtingswijzer zwerfafval](#)

Voorbeelddocument:

[Voorbeeld beslismodel plaatsing afvalbakken](#)

4. Kies de beste bak

Wist u dat:

- ... er afvalbakken met pers of ondergrondse opslag bestaan.
- ... een inwerp opening groter dan 10 cm uitnodigt voor inwerpen van huisvuil.
- ... op hangplekken juist wel gekozen kan worden voor een grotere inwerpopening voor pizzadozen etc.

Aanpak

Denk na over eisen/wensen op gebied van “gelegenheid”

- Grootte.
- Vormgeving (uniformiteit, functionaliteit, vorm en maat inwerpopening, gebruik zakken, kleppen, etc.).

Denk na over wensen/eisen op gebied van “motivatie”

- Kleurstelling groen of blauw (overleg tijdig met betrokken partijen).
- Opvallende vormgeving, of gebruik van geluid/licht.

Pas overige gedragsbeïnvloeding toe

- Voetjes, stickers, toepassen slogans etc.
- Adoptie.

Meer weten?

Kennisdocumenten en productinformatie:

[Stappenplan gedragsverandering](#)

[Productoverzicht afvalbakken](#)

[Overzicht vrolijke afvalbakken](#)

[Handreiking adoptie afvalbakken](#)

Tips:

- Check tijdig of er richtlijnen of eisen zijn opgenomen in de LIOR.
- Denk bij aanbesteden ook aan bijvoorbeeld duurzaam materiaalgebruik als gunningscriterium, onderhoudsbaarheid (modulaire opzet), etc.
- Maak gebruik van de kennis van leveranciers, door een marktverkenning uit te voeren.

5. Communiceer over veranderingen

Wist u dat:

- ... door inwoners te betrekken bij de planvorming veel weerstand weggehaald kan worden?
- ... de werkelijke situatie op straat (objectief, beeld) vaak verschilt van de “waargenomen” situatie (beleving)?
- ... ook ondernemers vaak willen participeren omdat zij gebaat zijn bij een schoon winkelgebied?

Aanpak

Zorg voor een goede voorbereiding

- Nulmeting (en nameting achteraf).
- Betrek communicatiemedewerker, gebiedsbeheerder en bewoners vooraf.
- Zorg voor 1 aanspreekpunt.
- Zorg dat alle betrokkenen (zoals buitendienst) de plaatsingscriteria kennen.

Uitvoering:

- Communiceer transparant over het doel.
- Heldere, positieve communicatie op de website, inclusief contactgegevens kaart met locaties.
- Communiceer op de bak zelf.
- Onderhoud positief contact met de media
- Ondersteun medewerkers van reiniging.

Meer weten?

Kennisdocumenten en inspiratie:

[Zwolle: participatie bij onder andere opstellen plaatsingscriteria](#)

[Heerlen: werkelijkheid en beleving](#)

[Rheden: Werven van adoptanten](#)

[Overeenkomst adoptie afvalbak Rheden](#)

6. Beheer de bak

Wist u dat:

- ... afvalbakken voorzien kunnen worden van sensoren die de vullingsgraad bijhouden? Handig voor bakken die snel volraken of juist wat afgelegen zijn;
- ... door het gebruik van verschillende kleuren zakken (om de week) precies te zien is welke bak al geleegd is?

Aanpak

Stel een uitvoeringsplan op met daarin:

Ambitie, plaatsingscriteria, aanpak voor plaatsen, legen, onderhouden en monitoren, afspraken over participatie, communicatie, controlerondes, wie bepaalt of er wel of niet een bak bij mag;

Uitvoering

Legen: let op kwaliteitsniveau, ledigingsfrequentie afstemmen op gebruik etc.

Onderhoud: schoonmaken, verwijder stickers etc. direct!

Monitoren: maak gebruik van een monitoringsschema, gebruik resultaten om bij te sturen.

Meer weten?

Inspiratie

Do's and don'ts in afvalbakkenbeheer volgens gemeenten.

Tips:

- Kies een kwaliteitsniveau (percentage bakken dat maximaal vullingsgraad 80 procent heeft en waar geen afval uitsteekt).
- Cluster bakken op snelheid waarmee ze vollopen, richt op basis daarvan routes in.
- Geef een signaleringsfunctie (bak vol/vies/defect/staat scheef) aan de aannemer of de medewerkers van de buitendienst.